

Kada je pre sedam godina potpisan Ugovor o prodaji i kupovini akcija Naftne industrije Srbije a.d. Novi Sad, na osnovu kojeg je Gaspromnjeft stekao 51 odsto od ukupnog broja akcija tog društva, potpisnici u ime države Srbije iz tog posla nisu izuzeli ni naftne, gasne, ali ni geotermalne bušotine.

Posledica takvog aranžmana je da danas Naftna industrija Srbije (NIS) državi Srbiji iznajmljuje njene geotermalne potencijale, pa čak ih nudi i na prodaju.

Tako su, na primer, vojvođanske banje prinuđene da za potrebe banjskog lečenja, kupuju geotermalnu vodu od NIS-a, koji diktira i cenu i uslove, a lokalne samouprave plaćaju za alternativnu energiju, koja se nalazi na njihovoj teritoriji.

Naftna industrija Srbije, sa druge strane, zaradila je u toku prošle godine od vojvođanskih geotermalnih izvora 24,6 miliona dinara. Povlašćeni položaj te kompanije u pogledu plaćanja i te naknade, predviđene Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima, koja za NIS umesto dva iznosi jedan odsto, omogućio je da se u budžet Vojvodine od te sume vrati tek 24,6 hiljada dinara, dok je u budžete vojvođanskih opština uplaćeno 98,6 hiljada dinara. Uz napomenu da su svi geotermalni izvori koje NIS koristi na teritoriji Vojvodine, za isti period, na ime naknade za njihovu eksploataciju, u republički budžet uplaćeno je 246,6 hiljada dinara.

Prema evidenciji Pokrajinskog sekretarijata za energetiku i mineralne sirovine, NIS poseduje ukupno 78 bušotina sa geotermalnom vodom. Za eksploataciju takve vode na pojedinim lokacijama, kao što su Palić, Kanjiža, Prigrevica banja, Kula, Bečej i Temerin, ta kompanija je, još dok je bila državna firma, dobila pravo koje vremenski nije ograničeno. U odgovoru Pokrajinskog sekretarijata za energetiku i mineralne sirovine vidi se da su neke bušotine u proizvodnji, neke su van proizvodnje, neke su konzervirane ili likvidirane, a statusi pojedinih NIS-ovih geotermalnih bušotina čak su i nepoznati, dok je za neke utvrđeno da nema dokumentacije. Tako je, na primer, status četiri geotermalne bušotine NIS-a u Bačkom Karađorđevu nepoznat. Za tri bušotine nije utvrđeno da li postoji dokumentacija, dok je za jednu utvrđeno da dokumentacija ne postoji.

Resorni pokrajinski sekretarijat je u dva navrata u prethodne tri godine tražio od NIS-a da uskladi svoje poslovanje sa Zakonom o rudarstvu i geološkim istraživanjima, ali odgovori te kompanije su izostali.

Na pitanje na osnovu čega je NIS dobio pravo na eksploataciju i geotermalnih izvora, pokrajinski sekretar za energetiku i mineralne sirovine Nenad Stanković objasnio je za VOICE da je ta kompanija to pravo nasledila od nekadašnjeg Naftagasa, a na osnovu pravnog sledbeništva i kupoprodajnog ugovora.

“Vojvodina raspolaže značajnim potencijalima geotermalnih resursa. Međutim, utvrđeni

potencijali daleko su ispod raspoloživih, s obzirom da se veoma malo koriste i da je za mali broj ležišta geotermalnih resursa ispunjena zakonom propisana obaveza", naveo je Stanković. Sem što nedostaje dokumentacija za pojedine izvore, rečeno je za VOICE u resornom sekretarijatu, za neke nisu overene ni rezerve.

Stanković je kao primer naveo 2013. godinu, u kojoj se, prema njegovim rečima, koristilo svega četiri odsto raspoloživog kapaciteta hidrotermalnih resursa.

NIS spreman da proda geotermalne izvore

Na skupu "Dani geotermalne energije u Vojvodini", koji je nedavno održan u Skupštini Vojvodine, zamenik direktora Bloka Energetika u NIS-u Igor Korać rekao je da je od 75 bušotina te kompanije u proizvodnji svega 12, a da je 13 njih infrastrukturno opremljeno, ali da nisu u proizvodnji.

Korać je u svom obraćanju istakao i da NIS ima mogućnost da u kratkom periodu uvede u proizvodnju 25 geotermalnih izvora, odnosno aktivira ih, kako bi bili spremni za izdavanje ili prodaju. On je ukazao da ta kompanija može da izradi sve studije, dizajn, bušenje i izradu elaborata. "NIS je spreman da proda sve bušotine koje nisu u proizvodnji, ali i one koje jesu", dodao je Korać.

On je kao primer naveo opštinu Indija, koja je, prema njegovim rečima, tražila procenu za jedan geotermalni izvor, što je NIS i uradio u saradnji sa Rudarsko - geološkim fakultetom. Predstavnik NIS-a je dodao i da se potom niko iz te opštine više nije javio.

Prema rečima direktora Direkcije za izgradnju u Indiji, Uroša Ćuruvije ta opština je bila zainteresovana da koristi bušotinu geotermalne vode za potrebe zagrevanja sportske hale, koja se nalazi na oko 250 metara udaljenosti od izvora.

"Oni nas još nijednom u pismenoj formi zvanično nisu obavestili o ceni, već smo u razgovorima sa predstavnicima NIS-a čuli da je ta cena oko 300 hiljada evra za kupovinu izvora. I mi jesmo zainteresovani i verujem da će se u narednih mesec dana organizovati novi sastanak", rekao je Ćuruvija za VOICE.

Direktor indijske Direkcije je ocenio i da je trebalo da geotermalni izvori ostanu van dogovora o prodaji NIS-a. "Jer, to je država finansirala. Nije to NIS stekao direktnim putem, već su u pokrajinskom i republičkom budžetu postojale pozicije za istraživanje geotermalnih voda", objasnio je Ćuruvija.

Na pitanje da li je 300 hiljada evra realna cena, on je odgovorio da će predstavnici opštine svakako proveriti cene, kako na domaćem, tako i na međunarodnom tržištu.

Kanjiža: Voda iz godine u godinu sve skuplja

Direktorka Specijalne bolnice za rehabilitaciju "Banja Kanjiža" Slobodanka Drndarski objasnila je za VOICE da se ta banja kontinualno snabdeva geotermalnom vodom.

“Koristimo je u energetici za zagrevanje objekta, za snabdevanje zatvorenog bazena, terapijske svrhe u kadama i terapijskom bazenu, kao toplu sanitarnu vodu u sobama”, istakla je Drndarski.

Svi izvori, dodala je, uknjiženi su kao vlasništvo NIS-a, a ta kompanija formira i cenu za njihovo korišćenje.

Tako je na primer, za korišćenje izvora sa temperaturom vode od 69 stepeni, “Banja Kanjiža” 2012. godine NIS-u plaćala od 53 do 63 dinara bez PDV-a, da bi godinu dana kasnije ta cena iznosila od 60 do 67 dinara bez PDV-a, a potom je prošle godine skočila na 70 do 89 dinara bez PDV-a.

“Specijalna bolnica je za geotermalnu vodu u toku prošle godine platila skoro deset miliona dinara bez PDV-a”, objasnila je direktorka te ustanove.

Država bi, prema njenim rečima, morala da učestvuje u formiranju cene geotermalne vode svojom zakonskom regulativom, posebno ako se ta voda koristi kao lekoviti faktor. A posebno ako se koristi kao energent. Banje su dodatno opterećene dažbinama za ispuštenu vodu, kao i troškovima za praćenje količine i sastava lekovitog faktora, objasnila je ona.

Drndarski je ocenila i da bi svakako bilo bolje da banje imaju svoje bušotine, koje bi se bušile isključivo za sopstvene potrebe, što bi smanjilo materijalne izdatke i cenu koštanja banjskih usluga, čime bi se one učinile pristupačnijim. Ona je kao primer navela Mađarsku, gde su izvori u vlasništvu države.

Direktorka Specijalne bolnice za rehabilitaciju “Banja Kanjiža” poručila je da bi država trebalo da se pozabavi i zakonskom regulativom, odnosno usaglašavanjem pojedinih zakona i uredbi, kao što su Zakon o banjama, koji je prema njenim rečima u Vojvodini apsolutno neprimenljiv zbog privatizacije NIS-a, potom Zakon o zaštiti životne sredine, Zakon o vodama, Zakon o rudarstvu i geološkim istraživanjima, Pravilnik o kriterijumima na osnovu kojih se određuje potencijalnost područja u pogledu pronalaženja mineralnih izvora, Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava pravno i fizičko lice za korišćenje prirodnog lekovitog faktora i Uredba o utvrđivanju vodoprivredne osnove Republike Srbije.

“NIS drži monopol”

U “Banji Junaković” za VOICE su rekli da su NIS-u za korišćenje geotermalne vode u 2014. godini platili 6,2 miliona dinara. “Banja Junaković koristi geotermalne resurse – godišnje oko 140 hiljada kubnih metara”, navodi se u odgovoru te banje. U njemu se ocenjuje i da cena koju plaćaju nije realna. Na pitanje kakvo je iskustvo banje po tom pitanju, u toj ustanovi su odgovorili da NIS “drži monopol”. U “Banji Junaković” su objasnili i da nemaju ambicije da buše svoje izvore, jer već postoji pet bušotina, od kojih banja koristi samo jedan. “A za održavanje bušotina trebaju stručni kadrovi”, napomenuli su u toj zdravstvenoj ustanovi.

Banje značajno oštećene

Specijalna bolnica za rehabilitaciju "Rusanda" ne koristi geotermalne izvore kao resurs u svom radu, a na pitanje da li je postojao bilo kakav kontakt sa NIS-om u vezi sa tim, u toj banji odgovorili su pozitivno, napominjući da NIS nije bio zainteresovan za aktivaciju postojeće bušotine.

U odgovoru za VOICE se objašnjava i da je ta banja nekada koristila 4,8 hiljada kubnih metara geotermalne vode po tadašnjoj ceni od oko 40 dinara, ali i uz porast cene na tromesečnom nivou.

"NIS nije imao posebne uslove za korišćenje geotermalnih izvora, ali nisu ni održavali sistem. Kada smo podneli zahtev za rekonstrukciju, oni su prestali da isporučuju geotermalnu vodu 2010. godine", piše u odgovoru Specijalne bolnice za rehabilitaciju "Rusanda".

Banje su, prema njihovoj oceni, u značajnoj meri oštećene time što su NIS-u prodati i izvori tople vode. "Jer je to prirodni faktor, koji se, na primer u Mađarskoj, značajno eksploatiše za lečenje i turizam", istakli su u "Banji Rusanda".

Na pitanje koliki je potencijal geotermalnih izvora kada je reč o "Rusandi", u toj banji su poručili da je potencijal veliki, ali neistražen do kraja. "A takoreći nekorišćen", dodali su. Bečejska iskustva pozitivna

Ustanova za sportsku i kulturnu aktivnost omladine "Đorđe Predin Badža" u Bečeju geotermalne resurse koristi za zagrevanje zgrade i otvorenog bazena te ustanove. Prema rečima direktora Dejana Stanojeva za te svrhe se koristi jedan geotermalni izvor, koji je u vlasništvu NIS-a.

"Prošle godine je plaćeno 3.419.705,29 dinara. Smatramo da je to realna cena. Plaćamo potrošenu količinu geotermalne vode u kubnim metrima, uvećanu za cenu obračunatog PDV-a. Nikakvih dodatnih stavki nema. Cena po kubnom metru je 80,830 dinara", objasnio je za VOICE Stanojev.

Prema njegovim rečima, iskustva ustanove "Đorđe Predin Badža" sa NIS-om su pozitivna, a uslovi za korišćenje geotermalne vode se nisu menjali. "NIS nam je 20.03.2013. godine otpisao dug po osnovu kamate za neizmirene obaveze u periodu od 01. januara 2001. do 28.februara 2013. godine u iznosu od 15,6 miliona dinara", dodao je on.

Bečejska lokalna samouprava inače je jedna od retkih koja se odlučila da sama izbuši svoj izvor geotermalne vode, a prema planu te lokalne samouprave, jedan deo toplotne energije biće korišćen za substituciju gasa u daljinskom sistemu grejanja, a drugi treba da bude osnov za izgradnju banje.

Izvor; Autonomija